Magyar Katolikus
Püspöki Konferencia
Hitoktatási Bizottsága

GRAVISSIMUM EDUCATIONIS

A II. VATIKÁNI ZSINAT GRAVISSIMUM EDUCATIONIS KEZDETŰ DEKLARÁCIÓJA A KERESZTÉNY NEVELÉSRŐL
1965. OKTÓBER 28., CSÜTÖRTÖK 13:00
PÁL PÜSPÖK
ISTEN SZOLGÁINAK SZOLGÁJA
A ZSINATI ATYÁKKAL EGYÜTT ÖRÖK EMLÉKEZETÜL

FORRÁS: Magyar Katolikus Püspöki Konferencia
Letöltés dátuma: 2026.08. 24.
Az alábbiakban a vonatkozó szabályok szövege található a lényegi részek kiemelésével.
A teljes, legfrissebb verzió az alábbi linken érhető el: https://katolikus.hu/dokumentumtar/gravissimum-educationis

---

Tartalomjegyzék

Bevezetés **2**
Egyetemes jog a neveltetésre 2
A keresztény nevelés 3
A nevelés felelősei 3
A keresztény nevelés eszközei 4
Az iskola jelentősége 4
Valláserkölcsi nevelés az iskolában 5
A katolikus iskolák 5
Iskolatípusok 6
Katolikus egyetemek 7
A teológiai karok 7
Együttműködés az iskolák ügyében 8
Zárszó **8**

Bevezetés

A nevelés rendkívüli jelentőségét az emberi életben és egyre nagyobb befolyását korunk társadalmi fejlődésére a Szent Egyetemes Zsinat figyelmesen fontolóra vette.[1]Valójában a fiatalok nevelése, sőt a felnőttek folyamatos továbbképzése is a mai körülmények között könnyebbé és sürgetőbbé váltak. Az emberek ugyanis jobban tudatára ébredve saját méltóságuknak és feladatuknak, napról napra tevékenyebben akarnak részt venni a társadalmi, s főként a gazdasági és politikai életben;[2] a technika és a tudományos kutatás csodálatos fejlődése, valamint az új tömegkommunikációs eszközök az egyre több szabad idővel rendelkező embereknek alkalmat adnak arra, hogy könnyebben hozzájussanak a szellemi kultúra örökségéhez, s mind a kisebb csoportok, mind a népek szorosabb kapcsolataik révén kiegészítsék egymást.

Ezért törekszenek mindenütt a nevelés ügyének fejlesztésére; megfogalmazzák és hivatalos nyilatkozatokba foglalják az ember, különösképpen a gyermek és a szülők alapvető jogait a neveléshez; [3] a növendékek számának gyors emelkedése miatt szaporítják és tökéletesítik az iskolákat, és más nevelő intézményeket létesítenek; a nevelés és oktatás módszereit újszerű kísérletekkel fejlesztik; jelentős erőfeszítéseket tesznek azért, hogy mindenki járhasson iskolába, de még így is sok gyermek és fiatal nem juthat az alapvető oktatáshoz sem, és igen nagy azok száma, akik az igazságot és a szeretetet egyformán művelő igazi nevelést nélkülözik.

Az Anyaszentegyház annak érdekében, hogy az isteni alapítójától kapott parancsot – tudniillik, hogy az üdvösség misztériumát minden embernek hirdesse, és mindent megújítson Krisztusban – teljesíthesse, részt vállal a nevelés fejlesztéséből és általánossá tételéből is, de ehhez az egész emberi élettel kell törődnie, a földi élettel is, amennyiben összefügg a mennyei hivatással.[4] Ezért a Szent Zsinat kinyilvánítja a keresztény nevelés, főként az iskolákban folyó keresztény nevelés néhány alapelvét, melyeket a Zsinat után egy külön bizottságnak kell részletesebben kidolgoznia, és a püspöki konferenciáknak a helyi adottságaikhoz kell alkalmazniuk.

ugyanis az említett szinódus befejezte munkáját, annak eredményeit bizalommal és egyszerűséggel az egyház egyetemes Pásztorának kezébe helyezte, és kifejezte várakozását, hogy a pápa új indíttatást adjon, amely az egyházban – melynek egyre mélyebben kell gyökereznie a Pünkösd örök erőiben – megteremti az evangelizáció új korszakát [6].

Egyetemes jog a neveltetésre

1. Minden embernek – bármilyen fajhoz, társadalmi osztályhoz vagy korosztályhoz tartozzék –, személyi méltósága folytán elidegeníthetetlen joga van a neveléshez, [5] amely megfelel élete céljának,[6] alkalmazkodik egyéni képességeihez, neméhez, az adott kultúrához és a nemzeti hagyományokhoz, ugyanakkor nyitott a testvéri kapcsolatra más népekkel, és így a valódi egységet és békét szolgálja a földön. Az igazi nevelés az emberi személyt formálva szem előtt tartja a végső célt, s egyúttal a társadalom javát is, melynek az ember tagja, s melyben felnőttként a feladataival szerepet vállal.
A gyermekeket és fiatalokat a lélektan, a pedagógia és a didaktika mai eredményeit fölhasználva segíteni kell testi, erkölcsi és értelmi képességeik harmonikus kibontakoztatásában, annak érdekében, hogy erős és állhatatos lélekkel győzvén le a nehézségeket, fokozatosan elérjék a

tökéletes felelősségérzetet saját életük folyamatos és helyes kiművelésében és az igazi szabadság megszerzésében. Kapják meg az életkornak megfelelő pozitív és okos szexuális nevelést is. Ezenkívül a társadalmi életben való részvételre úgy kell fölkészíteni őket, hogy a szükséges és megfelelő eszközök birtokában tevékenyen be tudjanak kapcsolódni a különféle emberi közösségekbe, nyíljanak meg a másokkal való dialógusra, és készségesek legyenek a közjó szolgálatára.

A Szent Zsinat hasonlóképpen kijelenti, hogy a gyermekeknek és fiataloknak joguk van ahhoz, hogy rávezessék őket az erkölcsi értékek helyes lelkiismerettel való megbecsülésére és személyes állásfoglalással való elsajátítására, nemkülönben Isten tökéletesebb megismerésére és szeretetére. Ezért nyomatékosan kéri mindazokat, akik vezetik a népeket vagy irányítják a nevelést: gondosan ügyeljenek arra, hogy e szent jogától az ifjúságot soha meg ne fosszák. Az Egyház gyermekeit pedig buzdítja, hogy áldozatkészen munkálkodjanak a nevelés minden területén, főleg azzal a céllal, hogy a megfelelő nevelés és oktatás jótéteményei szerte a földön mindenkire kiáradjanak.[7]

A keresztény nevelés

2. Minden kereszténynek – mivel a vízből és Szentlélekből való újjászületés által új teremtménnyé lett, [8] Isten fiának hívják és valóban az is – joga van a keresztény nevelésre. E nevelés nem csupán az emberi személy imént leírt érettségére törekszik, hanem főként arra, hogy a megkereszteltek, miközben fokozatosan megismerik az üdvösség misztériumát, napról napra jobban tudatára ébredjenek az ajándékként kapott hitnek; tanulják meg – elsősorban a liturgikus cselekmények által – az Atyaistent lélekben és igazságban imádni (vö. Jn 4,23), s életüket új emberként igazságban és igaz életszentségben élni (vö. Ef 4,22–24); hogy eljussanak az érett férfikorra Krisztus teljességének mértéke szerint (vö. Ef 4,13), és gyarapítsák a misztikus testet. Ezenkívül hivatásuk tudatában tegyenek tanúságot a bennük élő reményről (vö. 1Pt 3,15), s fáradozzanak a világ keresztény formálásán, mely által a Krisztustól megváltott ember teljes szemléletébe fölemelt természetes értékek az egész társadalom javát szolgálják.[9] Ez a Szent Zsinat tehát emlékezteti a pásztorokat súlyos kötelességükre, hogy mindent tegyenek meg annak érdekében, hogy e keresztény nevelésben minden hívő részesüljön, főleg az ifjak, akik az Egyház reménységei.[10]

A nevelés felelősei

3. A szülőket, mivel életet adtak gyermekeiknek, terheli a nevelés súlyos kötelessége, és ezért el kell ismerni, hogy ők az első és legfontosabb nevelők.[11] E nevelői feladat annyira jelentős, hogy ha hiányzik, alig pótolható. A szülőknek ugyanis az Isten és az emberek iránti szeretet és jóság olyan családi légkörét kell megteremteniük, mely a gyermekek egész, személyes és közösségi nevelésének kedvez. Ezért a család az első iskolája azoknak a közösségi erényeknek, melyekre minden közösségnek szüksége van. A házasság szentségének kegyelmével és feladatával gazdagított keresztény családban a gyermekeket kezdettől fogva arra kell tanítani, hogy a keresztségben kapott hit szerint ismerjék meg és imádják Istent és szeressék a felebarátot; a családban kapják az első benyomásokat az egészséges emberi közösségről és az Egyházról; végül a család vezeti be őket lépésről lépésre a polgári közösségbe és Isten népébe. Érezzék át

tehát a szülők, hogy a valóban keresztény család milyen döntő szerepet tölt be Isten népének életében és fejlődésében.[12]

A nevelés elsősorban a család feladata, de ebben rászorul az egész társadalom támogatására. Ezért a szülők és az általuk nevelői feladattal megbízott személyek jogain kívül bizonyos kötelességek és jogok megilletik a polgári társadalmat is, mert feladata rendezni mindazt, ami a földi közjóhoz szükséges. Feladatai közé tartozik, hogy sokféle módon támogassa az ifjúság nevelését: védje a szülők és az általuk nevelői feladattal megbízott személyek köteleségeit és jogait, és adja meg nekik a szükséges segítséget; amennyiben a szülők vagy más közösség nem tenné, a szubszidiaritás elvének megfelelően szervezze meg a nevelés művét a szülők óhajának figyelembevételével; s amennyiben a közjó megkívánja, alapítson saját iskolákat és intézeteket.[13]

Végül egész különlegesen az Egyház feladata a nevelés, nemcsak azért, mert el kell róla ismerni, hogy nevelésre képes emberi közösség, hanem legfőképpen azért is, mert kötelessége hirdetni az üdvösség útját minden embernek, a hívők számára át kell adnia Krisztus életét, és folytonos gondoskodással segítenie kell őket, hogy ennek az életnek teljességére eljuthassanak.[14] Az Egyháznak tehát gyermekeit anyaként kell nevelnie, hogy egész életüket Krisztus lelkülete hassa át; egyúttal azonban fölajánlja munkáját valamennyi népnek az emberi személy teljes tökéletessége érdekében, a földi társadalom javára és egy emberibbé alakítandó világ építésére.[15]

A keresztény nevelés eszközei

4. Nevelői feladatának végzése közben az Egyház fölhasznál minden alkalmas eszközt, de elsősorban a sajátjait, melyek között első a hitoktatás,[16] mely megvilágítja és erősíti a hitet, Krisztus Lelke szerint táplálja az életet, elvezet a liturgikus misztériumban való tudatos és tevékeny részvételre,[17] és apostoli tevékenységre buzdít. Az Egyház nagyra értékeli, és a maga lelkületével át akarja itatni és föl akarja emelni mindazokat a segédeszközöket is, melyek az emberek közös örökségéhez tartoznak, és nagyban hozzájárulnak a lelkek neveléséhez és az emberek alakításához, mint például a tömegkommunikáció eszközei,[18] a szellem és a test gyakorlásának sokféle egyesülete, az ifjúsági egyesületek és főként az iskola.

Az iskola jelentősége

5. Valamennyi nevelési eszköz között különleges jelentősége van az iskolának,[19] mely küldetéséből fakadóan miközben kiműveli az értelmi képességeket, kifejleszti a helyes ítéletalkotást; bevezet az előző nemzedékek által megteremtett kulturális örökségbe: erősíti az értékek iránti fogékonyságot; előkészít az életpályára; növeli a kölcsönös megértéshez szükséges érzéket azzal, hogy a különböző természetű és származású növendékek között baráti közösséget alakít ki; ezen felül egy olyan középpontot jelent, melynek munkájában és fejlődésében részt kell vennie a családoknak, a nevelőknek, a kulturális, polgári és vallási szervezeteknek, a polgári társadalomnak és az egész emberi közösségnek.

Szép és felelősségteljes mindazok hivatása, akik a szülők segítőiként és a társadalom megbízottaiként nevelői feladatra vállalkoznak az iskolákban; e hivatás sajátos szellemi és

szívbéli adottságokat, nagyon gondos fölkészülést, állandó megújulási és alkalmazkodási készséget kíván.

A szülők jogai és kötelessége

6. A szülőknek, akiknek elsődleges és elidegeníthetetlen kötelessége és joga a gyermeknevelés, az iskola megválasztásában valóban szabadnak kell lenniük. A közhatalomnak tehát, melynek feladata a polgárok szabadságának biztosítása és védelme, az osztó igazságosság követelményének megfelelően gondoskodnia kell az állami támogatás olyan szétosztásáról, hogy a szülők lelkiismeretük szavát követhessék, s valóban szabadon választhassák meg az iskolát gyermekeik számára.[20]

Az államnak gondoskodnia kell arról, hogy minden polgára megfelelő műveltséghez jusson és kellően fölkészüljön kötelességeinek teljesítésére és polgári jogainak gyakorlására. Tiszteletben tartva a szubszidiaritás elvét, biztosítsa a gyermekek jogát a megfelelő iskolai neveléshez, őrködjék a nevelők alkalmassága és a tanítás színvonala fölött, gondoskodjék a növendékek egészségéről, és általában fejlessze az egész iskolaügyet; ne legyen tehát semmiféle iskolamonopólium; mert az ellenkezik az ember veleszületett jogaival, a kultúra haladásával és terjedésével, az állampolgárok békés együttélésével, valamint a legtöbb mai társadalomban érvényesülő pluralizmussal.[21]

A Szent Zsinat buzdítja a krisztushívőket, hogy készséggel működjenek közre a megfelelő nevelő-oktató módszerek kialakításában és rátermett tanerők kiképzésében. Segítsék főleg a szülői szövetségek útján az iskola egész munkáját, kiváltképp a benne folyó erkölcsi nevelést.[22]

Valláserkölcsi nevelés az iskolában

7. Az Egyháznak – átérezvén súlyos kötelezettségét, hogy odaadóan kell gondoskodnia minden gyermeke erkölcsi és vallási neveléséről – fokozott szeretettel és segítőkészséggel kell azok mellett állnia, akik nem katolikus iskolába járnak, és ilyenek nagy számmal vannak. Megnyilvánul ez a segítőkészség a tanítók és nevelők példaadásában, az iskolatársak apostoli [23] tevékenységében, leginkább pedig azoknak a papoknak és világiaknak a szolgálatában, akik hirdetik nekik az üdvösség tanítását koruknak és körülményeiknek megfelelő módon, valamint lelki segítséget nyújtanak alkalmas és korszerű kezdeményezésekkel.

A szülőket pedig figyelmezteti az Egyház: súlyos kötelességük, hogy biztosítsák, sőt sürgessék ezt a segítséget gyermekeik számára, hogy a keresztény nevelés együtt tudjon haladni az evilági képzéssel. Ezért az Egyház elismerését fejezi ki azoknak az államoknak és hatóságoknak, amelyek számot vetnek a mai társadalom pluralizmusával, megvalósítják az igazi vallásszabadságot, és segítik a családokat abban, hogy a gyermekek nevelése minden iskolában a család vallási és erkölcsi elveinek megfelelően történjék.[24]

A katolikus iskolák

8. Az Egyház jelenlétét az iskoláztatásban a katolikus iskola teszi különösképpen kézzelfoghatóvá. Ez az iskola, éppúgy mint a többi, a fiatalok kulturális és emberi alakítását

célozza. Vannak azonban sajátos feladatai: megteremti az Evangéliumi szabadság és szeretet légkörét az iskolai közösségben, segíti a fiatalokat abban, hogy személyiségük kibontakoztatásával együtt növekedjék bennük az az új teremtmény, amellyé a keresztségben lettek; végül, az egyetemes kultúrát úgy kapcsolja össze az üdvösség hírével, hogy a hit fénye átjárja a tanulóknak a világról, az életről és emberről fokozatosan szerzett ismereteit. [25] Így tehát a katolikus iskola, miközben a kor követelményei iránti kellő nyitottsággal a földi társadalom javának hatékony előmozdítására neveli tanulóit, Isten országa terjesztésének szolgálatára is előkészíti őket, hogy példás és apostoli életükkel az emberi közösség üdvös kovászává legyenek.

A katolikus iskola tehát – mivel sokat tehet annak érdekében, hogy az Isten népe betöltse hivatását, s elő tudja mozdítani a párbeszédet az Egyház és az emberiség között – megtartja rendkívüli jelentőségét a mai viszonyok között is. Ezért ez a Szent Zsinat újra kinyilvánítja az Egyház jogát ahhoz, hogy szabadon alapíthasson és igazgathasson minden fajtájú és fokozatú iskolát, amint ezt az egyházi Tanítóhivatal már sokszor kijelentette, [26] emlékeztetvén arra, hogy e jog gyakorlása nagyban elősegíti a lelkiismereti szabadságot, a szülők jogának védelmét és magának a kultúrának a fejlődését is.

A nevelők ne feledjék, hogy elsősorban tőlük függ: vajon a katolikus iskola valóra tudja-e váltani céljait és kezdeményezéseit.[27] Nagy gonddal készítsék elő a tanerőket, hogy mind evilági, mind egyházi tudományokban megfelelő tudással és képesítéssel rendelkezzenek, és jártasak legyenek a nevelés művészetében, fölhasználva fejlődő korunk legújabb eredményeit. Az egymás és a tanítványok iránt szeretettel és apostoli lelkülettel tegyenek tanúságot életükkel és tanításukkal az egyetlen Mesterről, Krisztusról. Elsősorban a szülőkkel működjenek együtt; közösen vegyék figyelembe a nevelés egész területén a nemek különbözőségét, és azt a sajátos célt, melyet mindkét nem elé kitűzött az isteni gondviselés a családi és a társadalmi életben. Növendékeiket serkentsék öntevékenységre, s ha azok befejezték tanulmányaikat, álljanak mellettük tanáccsal, baráti támogatással és számukra külön, igazi egyházias lelkületű egyesületek alapításával. A Szent Zsinat kijelenti, hogy e nevelők szolgálata valódi, korszerű és szükséges apostoli tevékenység, egyúttal a társadalom igazi szolgálata. Emlékezteti a katolikus szülőket kötelességükre, hogy amikor és ahol tehetik, gyermeküket katolikus iskolákra bízzák, ezeket az iskolákat erejükhöz mérten támogassák, és működjenek velük együtt gyermekeik javára.[28]

Iskolatípusok

9. A katolikus iskolának ezt az eszményképét az Egyháztól bármilyen módon függő iskolák erejükhöz képest igyekezzenek megvalósítani, bár a katolikus iskolák formája különböző lehet a helyi viszonyok szerint.[29] Igen megbecsüli az Egyház azokat a katolikus iskolákat is, amelyeket nem katolikus növendékek is látogatnak, főleg az újonnan szervezett egyházi területeken.

A katolikus iskolák alapításakor és szervezésekor gondoljanak a változó korok szükségleteire. Továbbra is ápolni kell ugyan az alsó- és középfokú iskolákat, amelyek a nevelés alapját alkotják, mellettük azonban fontosnak kell tartani azokat is, amelyeket a mai viszonyok különleges módon sürgetnek. Ilyenek a szakiskolák [30] és ipariskolák, a felnőttek és a szociális munkára készülők tanintézetei, az olyan iskolák, amelyekben testi fogyatékosságuk miatt különleges gondoskodást

igénylőkkel foglalkoznak, továbbá a nevelőképző intézetek, melyek a hitoktatásra vagy a nevelés más területeire készítenek elő.
A Szent Zsinat nagyon buzdítja a lelkipásztorokat és a híveket, ne riadjanak vissza semmiféle áldozattól, támogassák a katolikus iskolákat, hogy azok egyre tökéletesebben végezhessék munkájukat, és gondoskodhassanak főleg olyanokról, akik szegények, akik nélkülözik a család támaszát és melegét, vagy akikben nincs meg a hit adománya.

Katolikus egyetemek

10. Az Egyház nagy figyelmet fordít a felsőfokú iskolákra, főleg az egyetemekre és fakultásokra. A tőle függő intézményekben természetszerűen arra törekszik, hogy az egyes tudományszakokat saját elveik, módszerük és az őket megillető kutatási szabadság birtokában úgy műveljék, hogy napról napra mélyebb ismeretekhez érjenek el, s korunk újabb kérdéseire és kutatásaira figyelve, és az egyháztanítók, főleg Aquinói Szent Tamás nyomdokaiban járva mélyebben átláthassák, hogy mennyire az egy igazság felé tart a hit és az értelem.[31] Így a kultúra magasabbfokú fejlesztésénél nyilvánosan, állandóan és egyetemesen jelen lesz a keresztény gondolkodás, a katolikus intézmények növendékei tudásban kiváló emberekké válnak, akik felkészültek arra, hogy a társadalom életében fontos szerepet vállaljanak és a világban tanúságot tegyenek a hitről.[32]

Azokon a katolikus egyetemeken, ahol nincs teológiai kar, legyen teológiai intézet vagy tanszék, ahol a világi hallgatóknak is megfelelő előadásokat tartanak. Mivel pedig a tudományt leginkább a magasabb színvonalú különleges kutatások gazdagítják, a katolikus egyetemeken és karokon nagy erővel fejlesszenek ki olyan intézeteket, amelyek elsődlegesen a tudományos kutatás szolgálatában állnak.

A Szent Zsinat nagyon ajánlja a katolikus egyetemek és karok fejlesztésének megfelelő területi elosztását a Föld különböző részein. Ezek az intézmények azonban ne számukkal, hanem a tudományok ápolásával tűnjenek ki. A tehetséges növendékeket szívesen vegyék föl akkor is, ha szegényebb sorsúak, főleg azokat, akik az új nemzetekből jönnek.

A társadalomnak és magának az Egyháznak sorsa szorosan összefügg a felsőbb tanulmányokat végző fiatalok szellemi színvonalával.[33] Ezért az Egyház pásztorai ne csak a katolikus egyetemek hallgatóinak lelki életére fordítsanak nagy gondot; ők valamennyi rájuk bízott lélek gondozásáért felelősek, létesítsenek tehát – püspökkari szinten jól kidolgozott terv szerint – a nem katolikus egyetemek mellett is katolikus diákotthonokat és katolikus jellegű főiskolai központokat, amelyekben gonddal kiválasztott és felkészült papok, szerzetesek és világiak intézményes lelki és szellemi támogatást nyújtanak. Különösképpen törődjenek mind a katolikus, mind pedig más egyetemek olyan kiváló képességű hallgatóival, akik alkalmasnak mutatkoznak tanításra és kutatásra; ezeket irányítsák a tanári hivatás felé.

A teológiai karok

11. A teológiai karok munkásságától sokat vár az Egyház.[34] Rájuk bízza azt a súlyos feladatot, hogy növendékeiket nem csupán a papi szolgálatra, hanem főleg a teológiai főiskolákon való tanításra, a tudományos munkára és a szellemi apostolkodás még nehezebb feladatára is

előkészítsék. E karok kötelessége a teológiai tudományok elmélyült művelése is, hogy annak eredményeként az értelem egyre tökéletesebben megragadja a kinyilatkoztatást, jobban föltáruljon az ősöktől hagyományozott keresztény bölcsesség kincstára, haladjon a párbeszéd a különvált testvérekkel és a nem keresztényekkel, továbbá választ adjanak a tudományok haladása által fölvetett kérdésekre.[35]

A teológiai karok ezért alkalmas módon vizsgálják fölül szabályzatukat, műveljék behatóan a szent tudományokat azok segédtudományaival együtt, és fölhasználva az új módszereket és eszközöket is, vezessék be hallgatóikat az elmélyült kutatásba.

Együttműködés az iskolák ügyében

12. Az iskolaügy terén is nagyon szükséges az az összhang, amely egyházmegyei, nemzeti és nemzetközi szinten egyre sürgetőbb és egyre jobban meg is mutatkozik. Ezért minden eszközzel törekedni kell arra, hogy kiépüljön az egymásra hangolt katolikus iskolák rendszere; ezek működjenek együtt egymással és a többi iskolákkal is, mert ezt kívánja az emberiség közjava.[36]

Az egybehangolt cselekvés és nagyobb együttműködés főleg az egyetemi intézményeknél jár gazdag eredményekkel. Az egyes karok az adott tudományág lehetőségei szerint minden egyetemen támogassák egymást. Maguk az egyetemek pedig szintén törekedjenek a kapcsolatok kiépítésére, rendezzenek nemzetközi összejöveteleket, osszák meg a tudományos kutatás területeit, közöljék egymással eredményeiket, bizonyos időre cseréljék ki a tanárokat, tegyenek meg ezeken kívül is mindent, amivel egymáson segíthetnek.

Zárszó

A Szent Zsinat nagyon buzdítja a fiatalokat, hogy a nevelői munka nagy jelentőségének tudatában arra áldozatkész lélekkel vállalkozzanak, főleg olyan vidékeken, ahol tanerők hiánya miatt a nevelés ügye válságban van.

A Szent Zsinat, miközben hálás köszönetet mond azoknak a papoknak, szerzeteseknek, nővéreknek és világiaknak, akik evangéliumi önfeláldozással fáradoznak a sokféle iskolában a nevelés és oktatás nagyfontosságú munkáját végezve, buzdítja őket, hogy tartsanak ki nagylelkűen a vállalt munkakörben. Tűnjenek ki abban, hogy növendékeiket eltöltik krisztusi lelkülettel, legyenek kiválóak a nevelés művészetében és a tudományok művelésében, hogy ne csak az Egyház belső megújhodását mozdítsák elő, hanem jótékony jelenlétét is biztosítsák és növeljék a mai világban, főként az értelmiség körében.

Mindazt, amit e deklaráció egészében és részleteiben tartalmaz, helyeselték az Atyák. Mi pedig mindezt a Krisztustól kapott apostoli hatalmunkkal a tisztelendő atyákkal együtt a Szentlélekben jóváhagyjuk, kötelezőként kimondjuk, tekintélyünkkel megerősítjük, és amit a Zsinat alkotott, Isten dicsőségére közzétenni elrendeljük.

Kelt Rómában, Szent Péternél, 1965. október 28-án.
Én PÁL, a katolikus Egyház püspöke
Következnek a Zsinati atyák aláírásai

Jegyzetek:

[1] A nevelés fontosságáról szóló sok meg-nyilatkozás közül vö. elsősorban: XV. Benedek, Communes Litteras ap. levél, 1919. ápr. 10.: AAS 11 (1919), 172. I.
XI.Pius, Divini Illius Magistri körlev., 1929. dec. 31.: AAS 22 (1930), 49-86. 1.
XII. Pius, Beszéd az Olasz Ifj. Kat. Akcióhoz, 1946. ápr. 20.. Discorsi e Radio-messaggi VIII. 53–57–. 1.
– Beszéd a francia családapákhoz, 1951. szept. 18.: Discorsi e Radiomessaggi XIII, 241–245. 1.
XXIII. János, Szózat a Divini Magistri körlevél 30. évfordulójára, 1959. dec. 30.: AAS 52 (1960), 57-59. 1.
VI. Pál, Beszéd az Egyházi Iskolák Szövetsége tagjaihoz, 1963. dec. 30.: Encicliche e Discorsi di Paolo VI. I, 601-603. 1.
Ezenkívül vö. Acta et Documenta Concilio Oecumenico Vaticano II apparando, series I.. Antepraeparatoria, III, 363-364, 370-371, 373–374. 1.
[2] Vö. XXIII. János, Mater et Magistra körlev. 1961. május 15.: AAS 53 (1961) 413., 415–417., 424. 1.
– Pacem in terris enciklika, 1963. ápr. 11.: AAS 55 (1963), 278. 1.
[3] Vö. Az emberi jogok nyilatkozata, amelyet az ENSZ közgyűlése 1948. dec. 10-én fogadott el; A gyermek jogainak nyilatkozata 1959. nov. 20-án; Kiegészítő jegyző-könyv az emberi jogok és alapvető szabadságjogok megőrzésére kötött megegyezéshez, Párizs, 1952. márc. 20.; Az emberi jogok nyilatkozatáról vö. XXIII. János, Pacem in terris enciklika, 1963. ápr. 11.: AAS 55 (1963), 295. 1.
[4] Vö. XXIII. János, Mater et Magistra körlev., 1965. máj. 15.: AAS 53 (1961), 402. 1.
II. vat. zsinat, Dogmatikai konstitúció az Egyházról, Lumen gentium, n. 17: AAS 57 (1965), 21. 1.
[5] XII. Pius, Rádiószózat 1942. dec. 24-én: AAS 35 (1943), 12, 19. 1.
XXIII. János, Pacem in terris enciklika, 1963. ápr. 11.: AAS 55 (1963), 259. s köv. 1. Vö. még a 3. jegyzetben idézett nyilatkozatok az emberi jogokról.
[6] Vö. XI. Pius, Divini Illius Magistri körlev., 1929. dec. 31.: AAS 22 (1930), 50. s. köv. 1.
[7] Vö. XXIII. János, Mater et Magistra körlev., 1961. máj. 15.: AAS 53 (1961), 441. s. köv. 1.
[8] Vö. XI. Pius, Divini Illius Magistri körlev., i. h. 83. 1.
[9] Vö. II. vat. zsinat, Dogmatikai konstitúció az Egyházról, Lumen Gentium, n. 36: AAS 57 (1965), 41. s. köv. 1.
[10] Vö. II. vat. zsinat, Határozat a püspökök lelkipásztori feladatáról, Christus Dominus, n. 12–14.
[11] Vö. XI. Pius, Divini Illius Magistri körlev., i. h. 59. s. köv. 1.; Mit brennender Sorge körlev., 1937. márc. 14.: AAS 29 (1937), 164. s. köv. 1.
XII. Pius, Beszéd az Olasz kat. Tanítók Szövetsége I. kongresszusához, 1946. szept. 8.: Discori e Radiomessaggi VIII. 218. 1.
[12] Vö. II. vat. zsinat, Dogmatikai konstitúció az Egyházról, Lumen Gentium, n. 11. és 35.: AAS 57 (1965), 16. és 40. s. köv. 1.
[13] Vö. XI. Pius, Divini Illius Magistri körlev., i. h. 63. s. köv. 1. XII. Pius, Rádiószózat 1941. jún. 1-én: AAS 33 (1941), 200. 1.; Beszéd az Olasz Kat. Tanítók Szövetsége I. kongresszusához, 1946. szept. 8.: Discorsi e Radiomessaggi VIII, 218. 1.

A kisegítés elvéről vö. XXIII. János, Pacem in terris enciklika, 1963. ápr. 11.: AAS 55 (1963), 294. 1.

[14] Vö. XI. Pius, Divini Illius Magistri körlev., i. h. 53., 56. s. köv. 1. – Non abbiamo bisogno körlev., 1931. jún. 29.: AAS 23 (1931), 311. s. köv..1

XII. Pius, Az Államtitkárság levele a 28. Olasz Szoc. Héthez 1955. szept. 20.: L'Osservatore Romano, 1955. szept. 29.

[15] Az Egyház dicséri azokat a helyi, nemzeti és nemzetközi hatóságokat, amelyek tudatában vannak korunk sürgős igényeinek, és teljes erejükkel azon fáradoznak, hogy minden nép tökéletesebb neve-lésben és emberi kultúrában részesüljön. Vö. VI. Pál, Beszéd az ENSZ közgyűlése előtt, 1965. okt. 4.: AAS 57 (1965), 877-885. 1.

[16] Vö. XI. Pius, Orbem catholicum motu proprio, 1923. jún. 29.: AAS 15 (1923), 327–329. 1.: Provido sane decretum, 1935. jan. 12.: AAS 27 (1935), 145–152. 1.; II. vat. zsinat, Határozat a püspökök lelki-pásztori feladatáról, Christus Dominus, n. 13 és 14. AAS 58 (1966), 678—679. 1.

[17] Vö. II. vat. zsinat, Konstitúció a szent Liturgiáról, Sacrosanctum Concilium, n. 14.: AAS 56 (1964), 104. 1.

[18] Vö. II. vat. zsinat, Határozat a tömeg-kommunikációs eszközökről, Inter mirifica, n. 13. és 14: AAS 56 (1964), 149 s köv. 1.

[19] Vö. XI. Pius, Divini Illius Magistri körlev., i. h. 76. 1., XII. Pius, Beszéd a Bajor Kat. Tanítók Szövetségéhez, 1956. dec. 31.: Discorsi e Radiomessaggi XVIII, 746. 1.

[20] Vö. III. Cincinnati tart. zsinat, 1861.: Collectio Lacensis III, 1240. hasáb, c/d; XI. Pius, Divini Illius Magistri körlev., i. h., 60., 63. s köv. 1.

[21] Vö. XI. Pius, Divini Illius Magistri körlev., i. h. 63. 1.; Non abbiamo bisogno körlev., 1931. jún. 29.: AAS 23 (1931), 305. 1.

XII. Pius, Az Államtitkárság levele a 28. Olasz Szoc. Héthez 1955. szept. 20.: L'Osservatore Romano, 1955. szept. 29.

VI. Pál, Beszéd az Olasz Ker. Munkás-szövetséghez, 1963. okt. 6.: Encicliche e Discorsi di Paolo VI I, 230. 1.

[22] Vö. XXIII. János, Szózat a Divini Illius Magistri körlev. 30. évfordulójára, 1959. dec. 30.: AAS 52 (1960), 57. 1.

[23] Az Egyház nagyra értékeli az apostoli munkát, amelyet ki tudnak fejteni a kat. tanárok és növendékek ezekben az iskolákban is.

[24] Vö. XII. Pius, Beszéd a Bajor Kat. Tanítók Szövetségéhez, 1956. dec. 31.: Discorsi e Radiomessaggi XVIII. 745. s köv. 1.

[25] Vö. I. Westminsteri tart. zsinat, 1852.: Collectio Lacensis III, 1334. hasáb a/b; XI. Pius, Divini Illius Magistri körlev. i. h. 77. s köv. I.; XII. Pius, Beszéd a Bajor Kat. Tanítók Szövetségéhez, 1956. dec. 31.; Discorsi e Radiomessaggi XVIII, 746. 1.; VI. Pál, Beszéd az Egyházi Iskolák Szövetsége tagjaihoz, 1963. dec. 30.; Encicliche e Discorsi di Paolo VI I, 602. s köv. 1.

[26] Vö. elsősorban az I. jegyzetben idézett megnyilatkozások; az Egyház jogát hirdeti ezenkívül sok tart. zsinat és újabban több püspöki nyilatkozat.

[27] Vö. XI. Pius, Divini Illius Magistri körlev., i. h, 80. s köv. 1.; XII. Pius, Beszéd az Olasz Kat. Középisk. Tanárok Egyesületéhez, 1954. jan. 5.: Discorsi e Radiomessaggi XV, 551-556. 1.; XXIII. János, Beszéd az Olasz Kat. Tanítók Szövetsége VI. kongresszusához, 1959. szept. 5.: Discorsi, Messaggi, Colloqui I, 427-431. 1.

[28] Vö. XII. Pius, Beszéd az Olasz Kat. Középisk. Tanárok Egyesületéhez, 1954. jan. 5.: i. h. 555. 1.
[29] Vö. VI. Pál, Beszéd a Nemzetközi Kat. Nevelésügyi Hivatalhoz, 1964. febr. 25.: Encicliche e Discorsi di Paolo VI II, 232. 1.
[30] Vö. VI. Pál, Beszéd az Olasz Ker. Munkásszövetséghez, 1963. okt. 6.: Encicliche e Discorsi di Paolo VI I, 229. 1.
[31] Vö. VI. Pál, Beszéd a VI. Nemzetközi Tomista Kongresszushoz, 1965. szept. 10.: AAS 57 (1965), 288-292. 1.
[32] Vö. XII. Pius, Beszéd a francia kat főisk. tanárokhoz és növendékekhez, 1950. szept. 21.: Discorsi e Radiomessaggi XII, 219-221. 1.; Levél a „Pax Romana" 22. kongresszusához, 1952. aug. 12.: Discorsi e Radiomessaggi XIV, 567-569. 1.; XXIII. János, Beszéd a Kat. Egyetemek Szövetségéhez, 1959. ápr. 1.: Discorsi, Messaggi, Colloqui I, 226-229. 1.; VI. Pál, Beszéd a Milánói Kat. Egyetem szenátusához, 1964. ápr. 5.: Encicliche e Discorsi di Paolos VI II, 438-443. 1.
[33] Vö. XII. Pius, Beszéd a Római Egyetem szenátusához és növendékeihez, 1952. jún. 15.: Discorsi e Radiomessaggi XIV, 208.: „A jövő társadalmának vezetése első-sorban a mai egyetemisták gondolkodásától és lelkületétől függ."
[34] Vö. XI. Pius, Deus Scientiarum Dominus ap. rendelkezés, 1931. máj. 24.: AAS 23 (1931), 245-247. 1.
[35] Vö. XII. Pius, Humani Generis körlev., 1950. aug. 12.: AAS 42 (1950), 568. s köv., 578. 1.; VI. Pál, Ecclesiam Suam körlev. III. rész, 1964. aug. 6.: AAS (1964), 637-659. 1.; II. vat. zsinat, Határozat az ökumenizmusról, Unitatis Redintegratio, AAS 57 (1965), 90-107. 1.
[36] Vö. XXIII. János, Pacem in terris enciklika, 1963. ápr. 11.: AAS 55 (1963), 284. 1. és több más helyen.